

การนำพระพุทธศาสนาสู่เด็กและเยาวชนภายใต้โครงสร้างการศึกษา Introducing Buddhism to Children and Youth under Educational Structure

อนุชิต กิ่งนรา¹

Anuchit Kingnara

Received October 17, 2020 & Revise December 8, 2020 & Accepted December 24, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง การนำพระพุทธศาสนาสู่เด็กและเยาวชนภายใต้โครงสร้างการศึกษา ศึกษาการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีผู้เขียนมีความเห็นว่าควรนำพุทธธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของคนในสังคมไทย มาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเด็กและเยาวชน หัวข้อหลักธรรมที่ควรนำมาใช้พัฒนาเด็กและเยาวชนมี 4 ข้อ ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิ 2) การเอื้อเพื่อเกื้อกูล 3) การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และ 4) การควบคุมจิตใจให้สงบ การที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เกิดสัมมาทิฐิได้ผู้สอนจะต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร ที่คอยโน้มน้าวชี้ให้เห็นความสำคัญของความดี และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้นำความรู้ที่ได้รับ การถ่ายทอดไปคิดโดยแยกกายจนเกิดปัญญาสามารถแยกแยะดี-ชั่วได้ด้วยตนเอง รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ หากเด็กและเยาวชนที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะย่างเข้าสู่วัยรุ่น มีสัมมาทิฐิ หรือความเห็นที่ถูกต้องติดตัวติดใจไปการพัฒนาความดีด้านอื่นๆ ได้แก่ การเอื้อเพื่อเกื้อกูล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการควบคุมจิตใจให้สงบก็จะสามารถพัฒนาได้ง่าย หรืออาจติดตามมาอย่างอัตโนมัติจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ยังผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนเป็นผู้ก่อลดน้อยถอยลงไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างปกติสุข

คำสำคัญ: 1.พระพุทธศาสนา, 2.เด็กและเยาวชน, 3.โครงสร้างการศึกษา

Abstract

Academic article on the introduction of Buddhism to children and youth under educational structure to study the development of children and youth to be good people, the author is of the view that Buddhism, which is the foundation of Thai society, should be integrated into the science and theories of teaching children and youth. There are 4 main principles of principles that should be used in the development of children and youth: 1) right views, 2) generosity, 3) non-persecution of others, and 4) peace of mind control. In order to develop children and youth to have good right views, teachers must have the characteristics of kaliyas. Persuading to point out the importance of goodness and encourages children and youth to apply the knowledge that has been passed into thinking by thinking by thinking that they can distinguish good and bad by themselves Knowing what to do, what not to do if children and

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

Email: chaiyan1971@gmail.com

youth who are at the turn of the stage to enter adolescents have the right views or opinions attached to them, the other development of goodness is generosity. Not harassing others and calming the mind can be easily developed or may follow automatically until adulthood. Resulting in various problems which youths are the creators. This will result in youths being able to live happily in the present.

Keywords: 1.Buddhism, 2.Youth, 3.Educational Structure

บทนำ

“ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุข เรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีปกครองบ้านเมือง และค่อมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายได้” (สำราญ รอดเพชร, 2552: ออนไลน์)จากพระบรมราโชวาทข้างต้นที่ผู้เขียนได้อัญเชิญมาเพื่อที่จะได้สื่อให้ทราบว่า การเป็นคนดีมีความสำคัญยิ่งต่อทุกสถาบัน เริ่มจากสถาบันครอบครัวหากบิดามารดาและลูกเป็นคนดี ครอบครัวนั้นก็มีความสุขอบอุ่น สถาบันการศึกษาก็เช่นกันหากในสถาบันการศึกษาได้มีครูอาจารย์ดีมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมตตาจริงใจต่อลูกศิษย์ ลูกศิษย์ก็อยู่ในระเบียบวินัยที่ดีงาม มีความกตัญญูกตเวทิตาที่สถาบันการศึกษานั้นก็แทบจะไม่เกิดปัญหา และการพัฒนา ก็จะเป็นอย่างรวดเร็ว การศึกษานอกจากจะพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้แล้ว การศึกษาต้องเป็นเครื่องมือที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทางด้านคุณธรรม มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดีอีกด้วย

สภาพปัญหาเยาวชนไทยยุคโลกาภิวัตน์ทั้งหลายทั้งปวงมาจากความสับสนวุ่นวายทางจิตใจ จิตใจเยาวชน ไม่นั่นคง ไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดมั่น องค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง เช่นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีนโยบายในการแก้ปัญหาที่จริงจัง แต่ขาดการปฏิบัติต่อเนื่อง และจริงจัง (อรอุมา เกษนัต, 2557: ออนไลน์) การลอกเลียนแบบกันของกลุ่มเพื่อนๆ ที่มีรสนิยมตรงกัน เห็นเพื่อนทำก็ทำบ้าง เช่น การแต่งกายใส่สายเดี่ยว เกะอก นุ่งสั้น เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาต่างๆ ก็จะพบปัญหาหลักก็คือสภาพชีวิตของบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงของการศึกษาที่ไม่ได้พัฒนา แต่ในเวลาเดียวกันก็มีการกระทำจากต่างชาติไหลเข้ามาในความคิดของคนในสังคม มีผลทำให้วัฒนธรรมอันดีงามดั้งเดิมของไทยเริ่มเสื่อมถอย ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมเพราะมนุษย์ขาดแคลนศีลธรรมในด้านต่างๆ พอเสนอให้เห็นได้ 3 อย่าง คือ

1. ปัญหายาเสพติด ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 ให้ความหมายว่า ยาต่าง ๆ ที่รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศเป็นยาเสพติดให้โทษตามบัญชีที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยเห็นว่าอาจทำให้ผู้เสพติดแล้วให้โทษแก่ผู้บริโภคร 1) ทำให้เกิดความต้องการอย่างแรงกล้าทั้งทางร่างกายและจิตใจ 2) ผู้เสพติดต้องตกเป็นทาสของยาเสพติดจะหยุดเสพมิได้ 3) ผู้เสพติดเพิ่มปริมาณของยาเสพติดขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นอันตรายต่อร่างกาย สาเหตุของการเสพยาเสพติด 1) เกิดจากจิตใจ 2) เกิดจากร่างกายที่เจ็บป่วย 3) เกิดจากความคึกคะนอง อยากรู้ อยากเห็น อดดี อดทดลอง 4) ติดเพราะยาซึ่งมีคุณสมบัติทำให้ติด 5) ติดเพราะสิ่งแวดล้อม อยู่ใกล้กับพวกเสพติด 6) เกิดจากถูกชักชวน 7) เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ผลักดันเยาวชนไปสู่ยาเสพติด 8) เกิดจากการว่างงานไม่มีอะไรทำเป็นสาระก่อให้เกิดความกลัดกลุ้ม ผลของยาเสพติดให้โทษ 1) โทษร่างกายและจิตใจยาเสพติดทุกประเภทก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อร่างกายและจิตใจ 2) โทษต่อครอบครัว

ทำให้เศรษฐกิจในครอบครัวตกต่ำจนถึงหาหนะได้ 3) โทษต่อสังคม เช่น เกิดการลักขโมย ปล้นจี้ 4) โทษต่อประเทศชาติ มีผลกระทบต่เศรษฐกิจ ถ่วงความเจริญของประเทศ การป้องกันและการรักษา การป้องกันจำแนกออกเป็น 1) การป้องกันตนเอง 2) ป้องกันทางครอบครัว 3) ป้องกันทางเพื่อนบ้าน 4) ป้องกันโดยให้ความร่วมมือกับทางราชการ 5) ป้องกันโดยการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทั่วไป 6) ป้องกันการผลิต 7) การปราบปรามและการลงโทษอย่างรุนแรง แก่ผู้กระทำความผิด

2. ปัญหาอาชญากรรม ในสังคมปัจจุบัน การเกิดปัญหาทางด้านอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก ทำให้ต้องมีกฎหมายใช้เป็นกฎบังคับเพื่อไม่ให้มีการกระทำความผิด หากบุคคลใดได้กระทำความผิดตามกฎหมายบัญญัติ ต้องรับโทษตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ ดังนั้นกฎหมายซึ่งเป็นหัวใจหลักให้บุคคลได้ตระหนักถึงโทษที่จะได้รับมาตรา 18 โทษสำหรับลงแต่ผู้กระทำความผิด จะมีการเรียงลำดับหนักเบาของแต่ละโทษคือ โทษประหารชีวิตจะเป็นโทษที่เป็นโทษที่หนักที่สุดเพราะทำให้หนักโทษถึงแก่ ชีวิต จำคุกเป็นโทษรองลงมาเพราะนักโทษจะไม่ได้รับอิสรภาพ การกักขังจะเบาว่าการจำคุกเพราะสถานที่การกักขังของการจำคุกจะมีกฎกติกา มากกว่า ส่วนโทษปรับและริบทรัพย์สินถือว่าปรับเป็นโทษที่หนักกว่าเพราะโทษของการปรับ เงินที่ได้มา มาโดยสุจริต แต่โทษริบทรัพย์สินได้มาโดยการกระทำที่ผิดกฎหมาย ในกรณีผู้กระทำความผิดมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิด โดยโทษที่ต้องรับคือโทษประหารชีวิต ให้ถือว่าระวางโดยดั่งกล่าวเปลี่ยนมาเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี ตัวอย่าง เด็กชาย แมงมุมกับพวก อายุประมาณ 16 – 17 ปี ได้ค้ายาบ้ารายใหญ่ในซอยดินแดง วันหนึ่งตำรวจได้วางแผนจับกุมกลุ่มของเด็กชาย แมงมุมกับพวกคือสิ่งซ้อย่าบ้า 5,000 เม็ด เมื่อตำรวจล้อมเด็กชาย แมงมุมกับพวกเพื่อซ้อย่าบ้าตามที่นัดหมายและได้ทำการซ้อย่ายาบ้าจำนวน 5,000 เม็ดในขณะเดียวกันตำรวจที่ปลอมมา ได้แสดงตัวเป็นตำรวจเพื่อเข้าจับกุม แต่ขณะเดียวกันเมื่อเด็กชาย แมงมุมรู้ตัวก็ได้ใช้ปืนยิงตำรวจที่จะเข้ามาจับจนเสียชีวิต ในขณะที่เด็กชาย แมงมุมกับพวกหนีจากการไล่ล่าของตำรวจเด็กชายแมงมุมกับพวกได้ยิงประชาชนที่ อยู่ในบริเวณดังกล่าวจนถึงแก่ชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ในกรณีนี้เด็กชายแมงมุมกับพวกต้องรับโทษประหารชีวิตเพราะได้กระทำความผิดข้อ หา ค้ายาบ้าซึ่งเป็นสิ่งเสพติดประเภทที่ 1 เป็นจำนวนมากและได้ยิงตำรวจจนเสียชีวิตในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่และทำให้ผู้อื่น เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ ดังนั้นตามมาตรา 18 โทษประหารชีวิตในกรณีการกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดจากโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกห้าปี (อรอุมา เกษนัต, 2557: ออนไลน์)

การนำพระพุทธศาสนาสู่เด็กและเยาวชนภายใต้โครงสร้างการศึกษา

การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีหรือการนำพระพุทธศาสนาสู่เด็กและเยาวชนภายใต้โครงสร้างการศึกษาควรใช้วิธีบูรณาการระหว่างหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนากับแนวคิดทฤษฎีการสอนสำหรับเยาวชน เพราะการบูรณาการเป็นกระบวนการที่นำความรู้มารวบรวมประมวลไว้ในหน่วยเดียวกัน เพื่อช่วยให้เยาวชนบรรลุถึงจุดหมายของการบูรณาการ (เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว, 2548 : 35) การพัฒนาความดีของเด็กและเยาวชนด้วยเหตุว่าเยาวชนช่วงนี้เป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กต่อเนื่องกับช่วงวัยรุ่น นับเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าเยาวชนได้ดำเนินชีวิตช่วงนี้ผ่านพ้นไปอย่างราบรื่น เยาวชนก็ย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดีตามที่สังคมพึงปรารถนา และการเลือกนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักพัฒนาเด็กและเยาวชน ก็เพราะว่าวิถีชีวิตของคนไทยเกินค่อนประเทศมีพุทธธรรมเป็นฐาน และฐานของวัฒนธรรมไทยก็คือพุทธธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในภาพรวม (มันเกียรติ โกศลนริวัติน, 2541: 20)

ในส่วนของผู้พัฒนาเยาวชนควรมีคุณลักษณะเป็นกัลยาณมิตร เหตุที่ไม่ต้องเป็นกัลยาณมิตร เพราะกัลยาณมิตรมีคุณสมบัติ 7 ประการที่ควรค่าแก่การอบรมเยาวชน ได้แก่

- 1) ปิโย นารัก ใครเห็นแล้วก็สบายใจ ต้องการสนิทสนมเข้าไปปรึกษาถามได้
- 2) ครู นำเคารพ ใครเห็นแล้วรู้สึกอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ อยู่ด้วยแล้วมั่นใจปลอดภัย
- 3) ภาวนิโย นายกย่อง ไม่ใช่สร้างภาพออกสื่อไปวันๆ ให้คนมายกยอปอปั่นคอกดไลท์ตามเฟสบุค แต่จะต้องมีภูมิรู้จริงและปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
- 4) วตตา จ รู้จักชี้แจงให้เกิดความเข้าใจ รู้ว่าเมื่อใดควรพูดอะไรอย่างไร สามารถแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้
- 5) วจนุขโม อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็น เสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ทั้งดีและไม่ดีได้
- 6) คมภีรณจ ถถ กตตา แดงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องที่สลับซับซ้อนยุ่งยากให้เยาวชนเข้าใจง่าย ไม่ใช่ว่าย้งสอนย้งง หรือทำเรื่องง่ายๆ ให้กลายเป็นเรื่องที่ยากหรือผิดเพี้ยนไปเลยดังเช่นครูบาอาจารย์หลายๆ ท่านที่เห็นกันผ่านสื่อต่างๆ ทั้งในระดับอนุบาลจนกระทั่งมหาวิทยาลัยเป็นเหตุให้ผู้สัมผัสพบเห็นไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้ปกครอง นำไปตีฉินินทาหรือพูดกันจนเป็นเรื่องขบขัน
- 7) โน จฐฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำแนะนำในเรื่องเหลวไหล แต่ควรชักจูงไปในทางเรียบร้อยดีงามมีศีลธรรม และควรพัฒนาเยาวชนด้วยการสอนสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจได้ง่ายไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจได้ยากถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ก็สอนด้วยของจริง ให้เยาวชนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเอง สอนให้ตรงเนื้อหาไม่วกวน สอนมีเหตุผล ตรงความเห็นจริงได้ สอนเท่าที่จำเป็นพอดีไม่เกินไม่ขาด ให้เกิดความเข้าใจและสอนในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ หลักธรรมที่ใช้พัฒนาเยาวชนส่วนของแนวทางขั้นต้นที่จะนำไปพัฒนาเยาวชน ควรได้รับการปลูกฝังหลักธรรม 4 ข้อได้แก่ สัมมาทิฐิ การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการควบคุมจิตใจให้สงบ โดยผู้เขียนมีเหตุผลดังนี้

1) สัมมาทิฐิ หากเยาวชนมีความเห็นที่ถูกต้อง เยาวชนก็จะสามารถแยกแยะได้ว่าอะไรดี-อะไรชั่ว อะไรเป็นคุณ-อะไรเป็นโทษ อะไรคือประโยชน์-อะไรไม่ใช่ประโยชน์ และอะไรควรทำ-อะไรไม่ควรทำ ซึ่งองค์พระจอมไตรก็ได้ตรัสสอนไว้ในพระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค ไว้ว่าผู้ที่มีความเห็นที่ถูกต้อง ก็จะมี ความคิดชอบ ผู้มีความคิดชอบก็จะมีวาจาชอบ ผู้มีวาจาชอบก็จะมีการกระทำที่ชอบ ผู้ที่มีการกระทำที่ชอบก็จะมี ความพยายามชอบ ผู้ที่มีความพยายามชอบก็จะมี ความระลึกรู้ชอบ และผู้ที่ทั้ง 7 สิ่งนี้ครบก็จะมีสมาธิชอบ หรือสัมมาสมาธิ (ที.ม. (ไทย) 10/290/244)

ดังนั้นการที่เยาวชนได้ฝึกให้มีสัมมาทิฐิจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำก่อนและสำคัญยิ่ง ซึ่งหากมีแล้วคุณธรรมข้ออื่นๆ ก็จะบังเกิดกับเยาวชนโดยอัตโนมัติ การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล หากเยาวชนเอื้อเฟื้อเกื้อกูลแบ่งปันต่อผู้อื่น นั้นก็เท่ากับว่าเยาวชนได้สะสมบุญกิริยาวัตถุในข้อแรก นั่นคือ “ทาน” เพราะการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลแบ่งปันก็คือการให้สิ่งที่ควรให้แก่ผู้อื่น เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งทานสามารถแบ่งได้เป็น 2 หมวด คือ อามิสทาน ให้สิ่งของและธรรมทาน ให้ธรรม แต่อย่างไรก็ดีการให้ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นบุญเสมอไป เพราะมีการให้บางอย่างที่เป็นบาป เช่น การให้น้ำเมา การให้มหรสพ การให้เพื่อนหรือใครๆ ลอกข้อสอบลอกการบ้าน การไม่เบียดเบียนผู้อื่น หากเยาวชนไม่เบียดเบียนผู้อื่น นั่นก็หมายถึงเยาวชนได้มีศีล ซึ่งเป็นบุญกิริยาวัตถุในข้อที่ 2 และเป็นข้อแรกในไตรสิกขา ศีลเป็นข้อปฏิบัติที่มุ่งสู่ความประพฤติที่ติงามทางกายและวาจา หากเยาวชนมีศีล สังคมที่เยาวชนได้อยู่ได้อาศัยจะเกิดความสงบสุขเพราะสังคมปราศจากการเบียดเบียน การควบคุมจิตใจให้สงบมีสติ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า “ภาวนา” จัดอยู่ในบุญกิริยาวัตถุในข้อสุดท้าย ซึ่งการภาวนาถือว่าเป็นการพัฒนาจิตใจให้อยู่กับความติงาม เป็นการต่อยอดศีลที่มุ่งพัฒนาความติงามทางกายและวาจา หากเยาวชนมีการควบคุมจิตใจให้สงบความติงามก็ย่อมเกิดกับจิตของเยาวชน ซึ่งหากเยาวชนได้รับการภาวนาอาจจะยังผลสามารถเจริญขึ้นเป็นสมถภาวนาคือการพัฒนาจิตใจให้อยู่กับความติงามเกิดความสงบ และวิปัสสนาภาวนาคือการพัฒนาปัญญาให้

เกิดความรู้แจ้งชัด สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์สิ่งใดไม่ใช่ประโยชน์ ซึ่งจะเป็นคุณต่อเยาวชนเอง ครอบครัว รวมไปถึงประเทศชาตินอกจากสัมมาทิฐิที่เป็นหัวใจหลักในการพัฒนาเยาวชนแล้ว ในหัวข้อที่ 2-4 ได้แก่ การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการควบคุมจิตใจให้สงบมีสติ ถือว่าเป็นหลักธรรมที่สำคัญยิ่ง และมีปรากฏอยู่ในบุญกิริยาวัตถุ ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญหรือความดี ได้แก่ ทานมัยบุญสำเร็จด้วยการบริจาค สละทรัพย์ของตนให้แก่ผู้อื่นทั้งแบบเฉพาะเจาะจง หรือไม่เฉพาะเจาะจงสීමมัย บุญสำเร็จด้วยการตั้งใจงดเว้นจากความชั่ว บังคับตนไม่ให้ทำชั่ว รักษาการวาทาให้เรียบร้อยซึ่งศีลที่เยาวชนควรมีก็คือศีล 5 เป็นอย่างน้อย ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการอบรมจิตใจให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี โดยการภาวนานี้เยาวชนอาจเริ่มจากการศึกษาเล่าเรียน หมั่นฟัง หมั่นคิด หมั่นท่องบททวน หมั่นสนทนากับท่านผู้รู้ และค่อยพัฒนานำสิ่งที่ศึกษาไปเจริญเป็นสมถภาวนาคือการทำจิตให้สงบอยู่ในอารมณ์เดียวก่อน และอาจต่อด้วยการเจริญวิปัสสนาคือการใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นแจ้งในสังขารธรรมทั้งหลายตามความเป็นจริงสำหรับการพัฒนาสติของเยาวชนช่วงนี้ ให้สามารถควบคุมจิตใจให้สงบมีสติตามแนวทาง ภาวนามัย นับว่าเป็นเรื่องทีละเอียดย่อย ผู้พัฒนาจะต้องพิจารณาวิธีการที่จะใช้พัฒนาสติเยาวชนอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงเป้าหมายของการพัฒนาสติควบคู่ไปกับลักษณะเฉพาะของเยาวชนช่วงนี้

หากจะให้เยาวชนนั่งสมาธิเจริญสติเช่นผู้ใหญ่ก็คงลำบาก เพราะว่าเยาวชนมีสมาธิและความอดทนน้อยกว่าผู้ใหญ่ที่ได้รับการฝึกหัดพัฒนามา หากใครจะบอกว่าพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ก็ทรงนั่งสมาธิได้ตั้งหน้าได้หลัง ก็จะต้องทำความเข้าใจกันตรงนี้ว่าพระพุทธเจ้าทรงเป็นมหาบุรุษ ทรงเป็นพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงสั่งสมบารมีมาอย่างยิ่งยวด และการที่พระองค์ทรงกระทำนั้นก็ทรงกระทำในชาติสุดท้ายของพระองค์ในส่วนของแกนนำแห่งกระบวนการพัฒนาเยาวชน คือความเห็นที่ถูกต้องหรือสัมมาทิฐิเมื่อมีสัมมาทิฐิเป็นแกนนำและเป็นฐานแล้วกระบวนการแห่งการพัฒนาภายในตัวบุคคลก็ดำเนินไปได้ การที่จะทำให้สัมมาทิฐิเกิดขึ้นกับเยาวชนได้นั้น ตามที่ได้เขียนไว้ข้างต้นจะต้องประกอบไปด้วยสองปัจจัยหนึ่งก็คือการได้รับฟังมา ได้เห็น ได้อ่าน ได้เรียนรู้จากกัลยาณมิตร (ปรโตโมหะ) และสองก็คือการได้นำสิ่งที่ได้รับฟัง ได้เห็น ได้อ่าน มาคิดอย่างแยกแยะ (โยนิโสมนสิการ) และเมื่อใดที่สัมมาทิฐิเกิดขึ้นแล้วกับเยาวชน การพัฒนาในขั้นต่อไป จะเกิดขึ้นเองกับเยาวชนโดยอัตโนมัติตั้งนั้นการฝึกพัฒนาสติสำหรับเยาวชนของไทยในปัจจุบัน ควรเป็นการผสมผสานระหว่างการนั่งสมาธิกับการเจริญสติแบบเคลื่อนไหวให้เยาวชนรู้สึกว่ามันน่าเบื่อ อึดอัด ไม่ว่าจะเป็นการเดินจงกรม โยคะ บัณฑิต หรือการวาดภาพระบายสี ในกรณีของการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีอย่างเป็นทางการอาจให้เยาวชนได้วาดภาพระบายสีหลังจากฟังธรรมบรรยาย โดยภาพที่วาดก็คือภาพที่เกี่ยวข้องกับธรรมบรรยายที่ได้ฟัง ซึ่งการวาดภาพระบายสีเยาวชนจะเกิดการผ่อนคลาย มีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่วาดและระบายแล้ว การระบายสีด้วยสีสันทันทีสวยงามยังทำให้เยาวชนได้รับการสร้างเสริมสมาธิแล้ว ยังเป็นการสร้างเสริมจินตนาการและเป็นพัฒนาความกล้าแสดงออกในมุมมองของจิตวิทยาเด็ก นอกจากนี้เยาวชนจะยังได้ตกผลึกจากธรรมบรรยายที่ได้รับฟัง การวาดภาพระบายสียังสามารถใช้เป็นเครื่องจรรโลงใจแก่เยาวชนและยังสามารถนำไปประยุกต์กับศาสตร์แขนงอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่าพฤติกรรมของวัยรุ่น เกิดจากการบงการของตัณหาโดยไม่มีความรู้ขาดการพัฒนาสังคม เมื่อวัยรุ่นสนองความอยาก ไม่มีขอบเขต และไม่มีที่สิ้นสุด ก็ทำให้เกิดการเบียดเบียนกัน เกิดปัญหาสังคม เป็นอันตรายต่อการอยู่ร่วมกัน ตามความปรารถนาที่ให้ได้รับสุขเวทนาหรือหลีกเลี่ยงทุกข์เวทนา ทำให้วัยรุ่นกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ผลดีของศาสนาที่มีต่อวัยรุ่นการนับถือศาสนาเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อผู้นับถือ ในประเทศไทย บรรพบุรุษของเราก็ได้มีการสนับสนุนทำ นุบำรุงรักษามาทุกยุคทุกสมัย จะสังเกตได้ว่ามีแต่จะประกาศสร้างวัดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่จะไม่มีมีการประกาศปิดวัด ถึงแม้จะไม่มีพระภิกษุอยู่เราก็ยังคงเรียกวัดไม่

เปลี่ยนแปลงการที่ศาสนาได้ยืนยงคงอยู่ในความนับถือของมหาชนนับเป็นเวลาพันๆ ปี จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า “การมีศาสนานั่นดีแน่” ผลดีของศาสนาที่มีต่อวัยรุ่นมี ดังนี้ 1) ใช้เชื่อมโยงประสบการณ์ทางจิตของเด็กวัยรุ่นที่แตกแยกปั่นป่วนให้สงบลงได้เพราะเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความขัดแย้งภายในตัวเองตลอดเวลา ศาสนาจึงเป็นหลักที่จะช่วยเขาได้ 2) ใช้เป็นเกณฑ์เปรียบเทียบคุณค่าทางศีลธรรมและหน้าที่ของบุคคลต่อสังคม 3) ช่วยยกระดับอุดมคติของเยาวชนให้สูงขึ้น และผสมผสานเจตนาธรรมอันมีค่าทางจริยธรรมเข้ากับไม่เห็นแก่ตัว 4) ศาสนาช่วยเพิ่มพูนการควบคุมตนเอง เพราะศาสนาจะสอนและอบรมให้เด็กวัยรุ่นเองทำความดี แต่ถ้าตนทำความผิดก็ให้วินัยโทษและเกิดความเสียใจด้วยตนเอง

โดยวิธีการสอนทางศาสนาทำให้ทุกคนรู้จักรับผิดชอบความประพฤติของตนเองผู้ที่เคารพศาสนาอย่างแท้จริงย่อมเต็มใจเว้นจากความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลังคนอื่นโดยไม่ต้องกลัวว่าจะไม่มีใครรู้เห็นหรือไม่การทำความดีเอง เว้นตัวเอง เป็นลักษณะของคนที่ควบคุมตนเองได้ 5) ศาสนาช่วยในการแก้ปัญหาอันเกิดจากความขัดแย้งทางอารมณ์ต่างๆ เช่นความขัดแย้งทางเพศ เป็นต้น ซึ่งวัยรุ่นควรได้รับการอบรมสั่งสอนให้พิจารณาเรื่องเช่นนี้อย่างฉลาด 6) ศาสนานำไปสู่การเคารพบูชาและขยายชีวิตในด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Life) ให้ขยายวงกว้างออกไป 7) ศาสนาทำให้เด็กวัยรุ่นที่นับถือเป็นคนดี เด็กวัยรุ่นถึงแม้จะมีความรู้ดี แต่บางทีเขาจะเป็นคนที่สังคมไม่พึงปรารถนาก็ได้เช่น เป็นคนเนรคุณ ไร้สัตย์ ทุจริต หรือก๊วยคร้าน หากวัยรุ่นเป็นเช่นนี้จะหาความสุข ความเจริญไม่ได้เลย จะเข้าหลักที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” ศาสนาเป็นประมวลหลักแห่งความดีของมนุษย์ เมื่อใครศึกษาอบรมตามหลักศาสนาแล้ว ศาสนาย่อมจะปรุงกาย วาจา และใจของเขาให้เป็นคนดีวัยรุ่นเป็นบุคคลที่ฝึกได้ หรือต้องฝึกเพื่อกระตุ้นเตือนให้เกิดจิตสำนึกตระหนักในการที่จะต้องปฏิบัติตามหลักแห่งการฝึกฝน พัฒนาตน หากวัยรุ่นขาดการฝึกก็จะไม่ประเสริฐ แต่ถ้าฝึกแล้วจะมีขีดความสามารถสูงสุด

ปัญหาในสังคมไทย เกี่ยวกับประเทศไทยที่มีผู้นับถือพระพุทธศาสนามาก เหตุใดจึงเกิดปัญหามากมายในสังคมไทยปัจจุบัน พระครูจรรุสารธรรม จารุณีโม (สมคุณ) เจ้าอาวาส วัดดงพระราม รักษาราชการเจ้าคณะตำบล ตำบลดงพระราม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ท่านได้ให้ความเห็นว่า เมื่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เปลี่ยนไป เทคโนโลยีใหม่ๆ ก้าวเข้ามามีบทบาทมากขึ้น จึงทำให้ความคิดหรือการกระทำของคนในสังคมเปลี่ยนไป ตลอดจนสถานศึกษาของชาติขาดการให้ความสำคัญในการศึกษาสั่งสอนอบรมเรื่องความสำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นสาเหตุทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนา ปัญหาจึงมากมายดังกล่าว ทางด้าน นางจุฑามาศ ปานศิริ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกบินทร์วิทยา จังหวัดปราจีนบุรี สพม7 ได้ให้ความเห็นชัดเจนไปว่า เนื่องจากศาสนาจะสอนให้ทุกคนเป็นคนดี แต่คนนี้นับถือศาสนาพุทธไม่ได้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม ปัญหาเกิดจากอารมณ์ทั้งสิ้น คำสอนไม่ได้ยกระดับจิตใจแต่ละคนให้สูงขึ้นได้เท่าเทียมกัน บางคนน้อย บางคนมาก ภาวะแต่ละคนนั้นแตกต่างกันจึงทำให้เป็นปัญหาต่อสังคม เช่น เรื่องบางเรื่อง บางคนถือว่าเป็นเรื่องเล็ก ให้อภัยกันได้ แต่บางคนในเรื่องเดียวกันถือเป็นเรื่องใหญ่โต ยอมไม่ได้ ไม่ยอม จึงเกิดเป็นเรื่องราวใหญ่โตเกิดขึ้น ในสังคม บางคนก็ใจเย็น บางคนก็ใจร้อน ใจร้ายก็มี ใจดีก็มี ซึ่งพระพุทธศาสนาไม่ได้ยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างแต่ก่อนแล้ว สื่อเทคโนโลยีก็มีส่วนทำให้วิถีคนเปลี่ยนไป สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ล้วนทำให้มีส่วนทำให้ทุกอย่างเปลี่ยนไป รวมถึงจิตใจของคนด้วย ซึ่งนำมาซึ่งความวุ่นวายต่างๆ มากมาย

สรุปได้ว่า การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี ควรนำพุทธธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของคนในสังคมไทยมาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน หัวข้อหลักธรรมที่ควรนำมาใช้พัฒนาเยาวชนมี 4 ข้อ ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิ 2) การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล 3) การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และ 4) การควบคุมจิตใจให้สงบ

การที่จะพัฒนาเยาวชนให้เกิดสัมมาทิฐิได้ผู้สอนจะต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรคอยโน้มน้าวชี้ให้เห็นความสำคัญของความดี และส่งเสริมให้เยาวชนได้นำความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดไปคิดโดยแยกกายจนเกิดปัญญาสามารถแยกแยะดี-ชั่วได้ด้วยตนเอง รู้ว่าสิ่งใดควรทำ-สิ่งใดไม่ควรทำ หากเยาวชนที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะเข้าสู่วัยรุ่นมีสัมมาทิฐิ หรือความเห็นที่ถูกต้องติดตัวติดใจไปการพัฒนาความดีด้านอื่นๆ ได้แก่ การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการควบคุมจิตใจให้สงบก็จะสามารถพัฒนาได้ง่าย หรืออาจติดตามมาอย่างอัตโนมัติจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ยังผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนเป็นผู้ก่อลดน้อยถอยลงไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างปกติสุข และประเทศชาติได้พัฒนารุดหน้าสำคัญ: การพัฒนาเยาวชน; พระพุทธศาสนาหัวใจของการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี

นอกจากอยู่ที่หลักสูตรที่มีการบูรณาการอย่างเหมาะสมแล้ว สิ่งที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ก็อีกอย่างก็คือผู้สอน ซึ่งผู้สอนต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรสามารถให้ความรู้กับเยาวชนอย่างถูกต้องเหมาะสมครบถ้วน สามารถโน้มน้าวและส่งเสริมให้เยาวชนสามารถนำสิ่งที่ถูกต้องที่ได้จากการเรียนรู้มาคิดพิจารณาอย่างแยกกายจนเกิดปัญญาสามารถแยกแยะด้วยตนเอง มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ความไม่เบียดเบียน และความสามารถควบคุมจิตใจให้สงบ ก็จะสามารถพัฒนาได้โดยง่าย หรืออาจติดตามมาอย่างอัตโนมัติ ยังผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนเป็นผู้ก่อลดน้อยถอยลงไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข และประเทศชาติได้เจริญรุดหน้า เพราะการพัฒนาเยาวชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. (2548). การสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้อ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- มันเกียรติ โกศลนริวัติน. (254). พุทธธรรม : ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
- สำราญ รอดเพชร, หน้ากระดานเรียงห้า.สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2563,
<https://mgronline.com/daily/detail>
- อรอุมา เกษนัต, พุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและ การพัฒนา. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2563,
<https://sites.google.com/site/physicsofm4>

ผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์ ด้านพระพุทธศาสนา

- พระครูจากรุสสารธรรม จารุธโม (สมคุณ). เจ้าอาวาส วัดดงพระราม รักราชการเจ้าคณะตำบล ตำบลดงพระราม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี, สัมภาษณ์ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563
- นางจุฑามาศ ปานศิริ. ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกบินทร์วิทยา จังหวัดปราจีนบุรี สพม.7 สัมภาษณ์ วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2563